

Литература:

1. Рогожникова, Р.П., Карская, Т.С. Словарь устаревших слов русского языка. М., 2005; Ожегов С.И. Словарь русского языка. М., 1990.
2. Цит. по: Константелос Д. Истоки христианской православной диаконии: Христианская православная благотворительность в церковной истории http://www.rondtb.msk.ru/info_c/ru/Constantelos_ru.htm#Top
3. Михайлов, П.Б. Василий Великий // Отцы Каппадокийцы. М., 2009.
4. Оформление христианских представлений о помощи ближнему <http://www.deti-s-zur.ru/article/719.html>
5. Житие святого отца нашего Иоанна Златоустого, патриарха Константинопольского // Жития святых. Византийский канон. М., 2004.; прот. Шмеман, А. Исторический путь Православия. М., 2007.
6. Федотов, Г. Святые древней Руси. М., 1990.
7. Кавказские Епархиальные ведомости. 1878. № 21. С. 780 – 782; Ставропольские Епархиальные ведомости (далее СЕВ). 1905. № 7. С. 1012.
8. СЕВ. 1901. № 10.
9. СЕВ. 1916. 17 января.
10. СЕВ. 1916. 17 января.
11. СЕВ. 1916. 17 января.
12. Акоева, Н.Б. Трансформация социокультурной среды южно-российского казачества Государство, общество, церковь в истории России XX века // Материалы XI Международной научной конференции. Иваново. 2011. Часть 2.
13. Православная церковь на Кубани (конец XVIII – начало XX в.). Краснодар, 2001.

5.2. Анцыповіч М.В. Вялікдзень і пасхальная Агада

Вербніца – апошні тыдзень перад Вялікаднем – веснавым святам у гонар абуджэння вегетацыйных сіл прыроды, якое ўзыходзіць да язычніцкага культу расліннасці. На працягу шматлікіх стагоддзяў існавання традыцыйнай культуры беларусаў

склаўся вялізарны комплекс рэлігійных святаў, шмат з якіх знайшлі адлюстраванне ў беларускай літаратуры. Сакральнасць Вялікадня вызначыла характар паэтычнай вобразнасці, стылю і мовы раздзела “Вялікдзень” у паэме Якуба Коласа “Новая зямля”. / У хаце вучням не сядзіцца / Прайшла ахвота ў іх вучыцца / А вучні кніжкі пахавалі / І ўжо Вялікадня чакалі. З тэкстаў мастацкіх твораў Я. Коласа відаць, што ў святачнай культуры вялікую ролю выконвала слова. На думку творца, з дапамогай слова чалавек размаўляў з богам, святымі, памерлымі продкамі, прыродай. Трансцэндэнтная прысутнасць вобраза і імя Бога ў тэкстах пісьменніка характарызуе рэлігійна-філасофскі погляд і самога аўтара на ўзаемасувязь чалавека і свету. Панаванне ў нашым грамадстве хрысціянскіх і язычніцкіх традыцый – своеасаблівы рэлігійна – культурны феномен, які на сённяшнім этапе ў пэўнай ступені ўскладняе вызначэнне межаў паміж паняццем Вялікдзень і Пасха. У фалькларыстыцы выразна абазначаны статус Вялікадня да Пасхі [1, с. 102]. Пасха – вялікае старажытнае свята ў гонар Сонца, вясны, надыходу земляробчага сезона. У эпоху хрысціянства Пасха пачынае прымяркоўвацца да ўваскрэшэння ўкрыжаванага Хрыста. Да Пасхі прывязаны і іншыя рухомыя свята і перыяды народнай памяці: Масленіца, Вялікі Пост, Вербніца, Чысты Чацвер, Радаўніца, Ушэсце, Сёмуха ды іншыя. Дагматычны сэнс Пасхі ператварае гэтую штогадовую Нядзелю царкоўнага календара ў галоўнае дзеянне ўсёй евангельскай гісторыі, а значыць і хрысціянскай ў цэлым.

Вытокі святкавання Пасхі сягаюць ў гісторыю яўрэйскага народа і вызвалення яго з ягіпецкай няволі, якое адбылося пры прароку Майсею за паўтары тысячы гадоў да нараджэння Хрыста. Гэта і адлюстравана ў нацыянальным яўрэйскім свяце Пасхі, пад час якога адзначаліся і іншыя падзеі, якія былі звязаны з вызваленнем і атрыманнем яўрэйскім народам Закону Бога на гары Сінайскай. Узнікаючае з іўдаізма, хрысціянства запазычыла з яўрэйскай традыцыі святкаванне Пасхі, але паступова напаўняла яго ўласным зместам. Уваскрэшэнне Хрыста ўтрымлівае надзею выратавання мільёны людзей церпячых, бязвінна пераследных, хворых, самотных і зажураных. Уваскрэшэнне Хрыста зрабілася асновай не толькі свята Пасхі, але і ў цэлым веры хрысціянскай. Хрыстос перамог грэх сваёй святасцю, а смерць – сваім

Уваскрасэннем. Трагізм уваходу Хрыста ў Іерусалім у тым, што народ хацеў бачыць у ім, перш за ўсё, правадыра, вызваліцеля ад Рымскага ўладарства. Але не такім прыйшоў Сын Божы на зямлю. Ён не апраўдаў тых спадзяванняў, якія ўскладвалі на Яго іўдзеі. І таму ўжо праз некалькі дзён пасля ўрачыстай сустрэчы, калі натоўп вітаў Збавіцеля словамі “Асана”, “Благаслаўлены Той, Хто прыходзіць у імя Гасподняе”, той самы натоўп, падбухтораны фарысеямі і першасвятарамі, якія праследвалі свае мэты, будзе патрабаваць: “Распіні Яго!” „Няхай Ён будзе распяты” [2, с. 34]. Жаданне распяць не толькі Сына Божага, але і ўсю Хрысціянскую Царкву ў яе звыш чым тысячагадовай гісторыі, ўзнікала неаднойчы. Напрыклад, знікненне з публічнага ўжытку “Вялікадня” і “Пасхі” ва ўсёй іх узнёсласці ў савецкі перыяд. І толькі ў пачатку 90-х гадоў 20 ст. паўстаюць пытанні кшталту: Вялікдзень і Пасха – гэта розныя найменні аднаго свята, ці назвы святаў розных традыцый (хрысціянскай і язычніцкай). Першыя ўзгадкі, як пра Вялікдзень, так і пра Каляды. з’яўляюцца ў газеце “Звязда” 5 красавіка 1991г. Намінацыя гэтая з’яўляецца ў рубрыцы “Народны каляндар” у наступных формах: Вялікдзень, Вяліканне, Вялічка. У далейшым у газеце “Звязда” замацоўваецца толькі Вялікдзень. Этымалагічна назва Вялікдзень узыходзіць да словазлучэння “вялікі дзень”, дзе прыметнік падкрэслівае значнасць свята – аднаго з самых урачыстых святаў беларусаў. Найменне Пасха пачынае ўжывацца ў “Звяздзе” з 1992 г., праз год пасля з’яўлення ў ёй “Вялікадня” ў выглядзе намінацыі Пасхі і Уваскрасэння. Аб’ектыўна прычыны складанасці адносін паміж паняццямі Вялікдзень і Пасха прадвызначаюцца і тым, што спрэчкі адносна часу святкавання Пасхі доўжыліся да Нікейскага Сабора (325г.). І толькі на ім было выпрацавана правіла аб святкаванні хрысціянскай Пасхі незалежна ад іўдзеяў і абавязкова не ў суботні дзень, а ў нядзельны. Найменне “Пасха” пачынае засвойвацца выключна як свята ўваскрасэння Хрыста не раней 5 стагоддзя. Дагматычны сэнс Пасхі ператварае гэтую штогадовую нядзелю царкоўнага календара ў галоўнае дзеянне ўсёй евангельскай гісторыі, а значыць і хрысціянскай рэлігіі ў цэлым. Любое свята, і Пасха ў тым ліку, акрамя ідэйна-сэнсавай нагрузкі, якая ў рэлігійнай урачыстасці выразна дамінуе, ўтрымлівае ў сабе і адпачынаковы кампанент. Менавіта гэты момант зацяняе у пэўнай

часткі людзей, якія нават і прыходзяць у храм, велічную сакральнасць Пасхі благаслаўленнямі ў іх прыземленым разуменні. І гэта ёсць не прастадушнасць, якая струменіць з чыстага сэрца, а гэта спажывецкасць, якая народжваецца ў карыслівым сэрцы. Каб гэтага не здаралася /*Трэба ў Храм часцей заходзіць / не нагамі нам,/а поўным веры сэрцам/ каб Бога там услаўляць. / Бо хто ў храм прыйшоў нагамі/ Так і з яго і выйдзе і пойдзе./ А хто сэрцам у храм прыйшоў, назаўсёды з Богам будзе / [3, с.133]. У залежнасці ад таго, ці ходзіць чалавек у Храм нагамі, ці сэрцам сваім, і малітва бывае двух відаў – малітва фармальная і малітва веры. Фармальная вера – паўтарэнне ўстойлівых звыклых выразаў, калі сэрца не мае ніякай патрэбы ў Богу, калі веды аб нябачным свеце чэрпаюцца з вонкавых інфармацыйных крыніц, без якой-небудзь сувязі з асабістай духоўнай практыкай. Хрыстос перасцярагаў людзей ад упадаблення да фарысеяў – крывадушнікаў, якія публічна маліліся дзеля асабістага ўслаўлення. Праз Малітву веры чалавек пазбаўляецца такой сваёй слабіны, як ганарыстасць і пустахвальства, і пры гэтым ён наладжвае гутарку з Богам, адчуваючы радасць, што Хрыстос уключаецца ў Богачалавечую справу.*

Хрысціянская Пасха прысвечана Уваскрашэнню Хрыста і звязана з зыходам яўрэяў з Ягіпту толькі сімвалічна, ў выглядзе адпаведных біблейных тэкстаў, якія чытаюцца пад час хрысціянскай пасхальнай багаслужбы. Ахвяра пасхальнага ягняткі ў хрысціянстве – правобраз дабраахвотнага самаахвяравання Хрыста за адкуплення грахоў свету.

Агада (з ст. яўр. – пазнанне, паведамленне) – галіна талмудычнай літаратуры, якая ставіць сваёй мэтай далейшае раскрыццё рэлігійна – этычных поглядаў Торы, ў адрозненні ад другой, нязменнай, законатворчай часткі Талмуда (Галахі). Прызначэнне Агады – стварэнне павучанняў і выкарыстанне афарызмаў з тэкстаў Торы, з гістарычных легенд і паданняў дзеля фарміравання рэлігійна – маральных уяўленняў, якія не маюць на мэце стварэнне абавязковых практычных норм, а толькі ўздзеянне на душэўныя настроі чалавека. Агада не складае асобнай часткі талмудычнай пісьмовасці, але выкладаецца ў пераможку з Галахой, хоць ад з’яўлення шляхі іх былі рознымі. Пры наладжванні седэра (пасхальнай вячэры) важнае значэнне мае выхаваўчы момант з

Торы: “І раскажы ў той дзень сыну твайму”. На іўрыще “раскажы” – “хагада”, адсюль і назва – “агада”, ці “хагада”. У ноч святочнага седэра бацькі перадаюць па спадчыне дзецям гісторыю яўрэйскага народа ад Аўраама да зыхода яго з Ягіпта і прыхода на зямлю абяцаную Богам.

Для таго, каб зразумець тэксты Агады, неабходна зразумець не толькі прамы сэнс, але прааналізаваць і словы святога тэкста, іх лікавае значэнне, парадак літар у словах. Сістэма тлумачэнняў слоў і словазлучэнняў, якая заснавана на лікавым значэнні літар, з якіх складаюцца гэтыя словы, называецца гематрыяй. Існуе 32 спосабы інтэрпрэтацый тэкстаў Торы, дваццаць дзевяты з іх – фіксацыя сумы лікавых значэнняў усіх літар слова. Лікавае значэнне яўрэйскіх літар былі дадзены народу Ізраіля на гары Сінайскай. Паняцце “маца” сімвалізуе сціпласць, у адрозненні ад заквашанага хлеба “хамец”, як сімвала фанабэрыі і граху. І “маца”, і “хамец” утрымліваюць у сабе лікавую аснову. Гематрыя слова “маца” супадае ў лікавым значэнні са словам “неца” (з яўр. – страла), як сімвал варажнечы, спрэчнасці. З гэтага робіцца выснова: выконваючы заповіт з’ядаць мацу, гэтым самым яўрэй далучаецца да святасці і да барацьбы з сіламі ліха і калатнечы ў чужынскім свеце, і атрымання над імі перамогі [4, с. 123]. У сваю чаргу, заквашаны хлеб “хамец” шчыльна злучаны з паняццем грэх. І гэта адбываецца ў сілу таго, што гематрыя слова “хамец” выражаецца лікам 138 (08+40+90), так, як і гематрыя слова “хелек” (грэх, разлад) 138 (08+30+100). Такім чынам, заквашаны хлеб “хамец” спараджае сваркі, непаразуменні і супярэчыць сэнсу света Пасхі як перамогі гармоніі і адзінства народа Ізраіля [4, с. 123]. Слова “маца”, напісаная ў зваротным парадку, азначае смерць. Паводле Агады, імя Усявышнега складаецца з чатырох літар. Гэтым і тлумачыцца дасканаласць ліку 4 і звязанасць яго з рытуалам седэра Пасхальнай ночы. Тут прысутнічае намёк на тое, што яўрэі былі выведзеныя з ягіпецкага палону дзякуючы чатыром іх заслугам: прытрымліванне чысціні сямейных адносін, устрыманне ад зласлоўя, захоўванне яўрэйскіх імён, зберажэнне сваёй мовы. Чатыры ўзроўні светабудовы раскрываюцца ў чатырох аспектах дасканальнасці чалавека: ў думцы, ў мэтаскіраванасці, ў ягоных словах і ўчынках. Калі Ізраіль уздымаецца на гэтыя чатыры прыступкі, ён злучаецца з вышэйшым Светам, а яўрэі адзін да

аднаго набліжаны так, што і ветру не праслізнуць паміж імі. Слова “кама” (з яўр. – колькі) складаецца з тых самых літар, што і слова “мака” (пакаранне). Пакаранне для ягіпцян было праяўленнем Вышэйшага суда, а для Ізраіля зрабіліся праявай Вышэйшага міласердзя. Гематрыя (лікавае імя) Усявышняга выражаецца лікам 15, пагэтаму і ў пасхальным седэры існуе намёк на 15 узроўняў святасці, на якія ўздымаецца чалавек у пасхальную ноч на аснове: “асвяці і адмый”, г. зн. чалавек “асвячаецца” перад тым, як ён яшчэ “не адмыўся” ад нечыстоты граху. І хоць яўрэі ў Ягіпце ўсе глыбей і глыбей гразнулі ў граху і нечыстотах “квашанага” (хамец), тым не меней Усявышні вызваліў яўрэяў з палону. Такім чынам, Пасха “скараціла” звычайную “працэдуру” збаўлення: ў іншай сітуацыі ад яўрэяў патрэбны былі б вялікія духоўныя высілкі, нахштальт “адмыцца” для таго, каб прызваць для свайго выратавання непасрэднае ўмяшальніцтва Усявышняга.

ЛІТАРАТУРА:

1. Беларуская міфалогія. Энцыклапедычны слоўнік. Мінск, 2006 – 598с.
2. Епіскап Арцёмій (Кішчанка). Пропаведзі. Жыровічы, 2010. – 351с.
3. Завальнюк Уладыслаў. Так хацеў Бог! Паэма – казань. Мінск, 2008. –270с.
4. Глазерсон Р. М. Тайны пасхальной Агады. М., 2000. – 170с
- 5.3. Глосикова О., Мушинский Н.И. Русская религиозная философия в контексте коэволюционной онтологии

Современная цивилизация столкнулась с техногенными проблемами, поэтому перед философами с особой значимостью возникла задача пересмотра теоретических оснований построения целостной философско-научной картины мира. Рефлексия над *онтологией* технократического бытия связана со стремлением дать человечеству стабильную опору дальнейшего существования, найти основу для позитивной *коэволюционной взаимосвязи* социокультурной и природной реальности. Техносфера предстаёт как небиотическая глобальная подсистема, активно воздействующая